

نصیحت

بر نیچی

بالالر ایچون

(علم اخلاقدن یدنجی جزء)

اثر:

رضاءالدین بن فخرالدین

اورنبورغ

بشنجی طبع

قرانده

ناشری :

۱۹۰۱
طبع

۱۹۰۱
طبع

Казань

ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФИЯ

Милляр

1908.

نصیحت

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

آتا و آنا

(۱) ای حرمتلو بالالر! خدمت کو سترمش کیمسه لر، یخشی کو کولی کیمسه لر، هر وقت حرمت او زرنده اولور لر، و یاقین کوریلور لر، بونی ایسه اوزگزده بيله سز. حالبوکه سزگ آتا و آنالرگز، سز لره ایسک آغر و مشقتلی خدمتلرنی ایتمشلر و همیشه ایتمکده لردر. هر وقت سزنگ قایغوگزده بولنوب، سز لرنگ سعادتکز ایچون طرشمقده لر، و هر وقت سزنگ ایچون جناب اللهه یالوار مقده و دعاء ایتمکده لردر. اوشبونگ ایچون هر نه قدر آنلرگ خدمتلرینه قارشولق ایتما ککز و مشقتلرینگ حقنی اداء ایلمه ککز ممکن اولماز سهده - همیشه آنلره اخلاص ایله خدمت ایدوچی، و آنلره حرمت کوستروچی اولکز!...

خصوصا الله تعالی حضرتلری، آنلره گوزل معامله ایلمک ایله وصیت ایلمش، و رسول اکرم افندمز، صلی الله علیه وسلم حضرتلری: «آتا آنالرنی رضا ایدوچی بالالردن، جناب اللهه رضا اولور» معنا سنده سوز سویله مشدر:

(۲) کله چک کونده، حرمتلی و فائنده لی کیمسه لردن اولمقکرنی آتا و آنا کز، هر وقت امید ایدوب، طور مقده لر، والله تعالی حضرتندن صور مقده لردر. ایمدی سز لرده، بویله ایندگولکله قارشو یاوزلق ایدوچیلردن اولمه کز! همده آنلرگ نصیحتلرنی، قورقوب و اورکوب دگل، بلکه محبت و اخلاص ایله طوتکز، چونکه آنار، بودنیا حالنی

اوزون تجربه لری ایله گوزل طانیمشدر، وسز ییلماد ککز کوب
سر لری ییلمشدر.

(۳) کشینگ اطاعتلی (بوی صونوچی) اولمقی، کوکلی یخشی
اولمق علامتدندر. ایمدی سز گه اک یا قین کیسه لرده البته آتا
و آنلر گزدر. شونکچون آنلره هر وقتده اطاعتلی اولکز، عمل وسوزده
آنلره قارشو کلمه گز، بوسبیدن آنلرگ کوک لری ده راحت اولور،
اوز کوک لر گزده، و دنیاده طور مشکزه گوزل اولور.

(۴) آتا و آنلر گز حضورنده بیک ادب اوزرنده اولکز، آنلرگ
سوز لرنی یخشی طوتکز، و اشارت لرنی آگله گز، آنلر ایله آرتق
قچقرمای ادب ایله آچق سویله شکز. آنلر آیاق اوزرنده طور دقاری
وقت سز لر او طروچی اولمه گز!..

(۵) بهادرلق: آدم اوغللرنده، حرمتلی بر صفتدر. الوغ لر مجلسنده
اولنوب، آنلردن حکمتلی سوز لر ایشتمک عقلنی آرتدره و علم لکنی
کو بایته در. حتی کچوک بالالرنی، بیوک آدم لر مرتبه سینه یا قین کتوره در
شونک ایچون یوره کسز بالالر مثالنده اتا لر گز مجلسنده او طور مقدن
قورقمه گز، و بیلمگان هم آ کلامغان نرسه لر گزنی آنلردن صور گز، وهر
نرسه ننگ اصلنی بیلور گه طرشکز!.

(۶) یورد ککز وقتلرده آتا گز او چرار ایسه، آگه هم آنک
ایله بر لکده اولانلره سلام و یوروب، امر لرنی کوتوب طور گز! اگرده
او طور ب طور مقده اولدیغکز حالده کلور ایسه، آچق یوز ایله
آیاق اوزره طور گز!.

(۷) آتا گز هر نه ویرر اولسه اوزینگ مرحمت لری ایله ویرر لر،
شونک ایچون نرسه اولسه ده صور دیغکز وقتده یاننده چیت آدم لر
یوق وقتده ادب ایله صور گز، اگرده استه دک لر گزی ویرماز لر ایسه
کوب بور چه گز، زیرا سز لر گه نه نرسه کرک و نه نرسه کرک دگل
ایدکنی، وسز لر نه شیلر موافق اولوب، اولما دیغنی آنلر دخی
گوزل بیلور لر.

(۸) کرک آنا کزک اگ یاقین دوستی ده اولسون . آتا کز دین باشقهدن حاجت صورت عیب ، وعائله حرمتنی بیارمکدر . شونگ ایچون جمله مقصودگری آتا کز دین صوراکز ! .

(۹) بالاچاغنده آچه طوتارغه اوگر نمان کیمسه ، الوغ اولدیغنده هم آچه طوته بیلماز ، دنیاده گوزل کون کچه آماز ، بلکه بار بایلغنی اسراف ایدوب ، بدبخت اولور قالور . شونگ ایچون آتا کز طرفندن ویرلگان آچه لری طوته بیلور که اوگر نکز . صاق اولکر ، « بو آز آچه غنه ! » دیه کورمه کز ، چونکه بو کون ، سزگ کرکلر کزده ویرلمش آچه کبی ، آزدر .

(۱۰) بعض بالالر اولور که ، آتالرینگ مالترینه اشانوب ، هیچ بر کسب واش یولینه کرمازلر ، بلکه یالقا ولقعه عادت ایدر لر . آخیرنده بر کون کلور ، آچه لری ده بتار . ترکک ایدر ایچون قولده هنر ده اولماز . اوشبونگ ایچون آتا مالینه اشانوب طورمای بلکه نه قدر بای بالاسی اولسه کزده اولکر ، اوزگری فقیر کیمسه بالاسی حساب ایدوب ، هنر اوگریمک اجتهادنده اولکر ! .

(۱۱) دنیاده طورغان مدته ، شادقلرنی سویلر ؛ قایغولرنی چیشوب ایچنی بوشادر . ایچون اگ یاقین اگ اشانچلی بر کشی که محتاج اولندهر . لیکن بو اشلر طوغروسنده آتا ایله آنادن آرتق هیچ کیمسه اولماز ، چونکه بونلر ، بالانگ شادلغی ایچون حتی اوزندن آرتق سونمکده ، وحسرتلری ایچون الدن کلن جمله چاره لری کورمکده که چیلک ایتمازلر . شونگ ایچون سرلرگری بونلره سویله کز
سزگ کزنگ خزیته لری هر وقتده آتا و آنالر کزک کوکلری اولسون ! ،
(۱۲) کوزگه کورنگان بر نرسه که قزغوچی بولمه کز ، آنالر کزنگ

جیوب قویغان نرسه لرنی ؛ وقوناقلر ایچون دیه حاضر لگان شیلری یاننده یورمه کز ، ضرر ایتمه کز ! چونکه آنالردن رخصتسز بویله اشلر اشلاوچی بالالر ، بو کبی اشلر که عادت ایدر لر ، وکوندن کون

آرتدروب، اخيرنده (الله تعالی صافلاسون!) اوغری اولور. لر
 (۱۳) بدنکیز اوسوب کوچ کردکجه، اللرگزین کلن اشلرده آنا
 و آنالرگزیه یاردم ایدوچی اولسکز، بلکه شفقت و خدمتگرزی دخی
 آرتدکز، آنلر ایسه سزگ یاش وقتلرگزیه، واگ ضعیف اولدقسکز ۷
 کونده، تریه لب سزلی اوسدرمشلر در. برکون اولور سزله آتا
 اولور سز، حساب ایدوب باقسکز، شوکونده بالالرکز حرمتگرزی
 صافلامازلر ایسه رضا اوله بیلور سزمی؟ رسول اکرم صلی الله علیه
 وسلم افندمز حضرتلری: «آتالرگزیه ایزگولک ایدکز، سزله بالالرکز
 ایزگولک ایدر» معناسنده برسوز سویلمشدر.

(۱۴) بعض بالالر اولور که آتالرینگ تریه ارنده، و مرحمتلری
 کولگه سنده راحت اوسارلرده، اوسدکلری صوکنده آتالرینگ
 فکرلرینه قارشو کلور لر، سوزلرنی ایشتمازلر، آنلرنگ عمللرنی
 آز کوروب کولر لر. سزله شویله انصافسز اولمه کز آتالرگزایسه
 سزگ طوغرو کزده مسؤل اولمای، بلکه آنلر طوغرو سنده سز
 مسؤل اوله چقسز. زمان کوندن کون ترقی ایدوب. و علملر آرتوب
 طور دیغندن، بو کونک بیوک بر عالمی ایرته گی کونده برشاگرد
 درجه سنده قاله چغنی طبعیدر. اوچ قاطلی بناء صالحق طوغرو سنده
 اولان مدح، او چونچی قاتنی بناء ایدوچیلره اولدیغی کبی، نیکزنی
 صالحوچیلر هم ذم ایدلمیه مستحق دگللر در.

(۱۵) تیوشسز بر اش ایله امر ایتدکلری وقت، هیچ طغزلنمای،
 و کوللرنی جراح تلندر مای، بلکه ادب وانصاف اوزرنده اشک
 طوغرو سنی بیلدرر که طرشکز. ۳

۲ طوغمه لر.

(۱۶) طوغمه لرکز، آتاو آنالرکز صوکنده ایگ یاقین کمسه لرگزین
 شونک ایچون آنلر ایله هر وقت ادبلی و مرحمتلی اولسکز. بونلرنگ

الوغلرینی آتا و آنا پیرنده حساب ایدوب، اطاعتلی اولسکز. وسوزلریله عمل ایدکز. کیچو کلرینه شفقتلی اولوب، آنلری اصلا رنجتمه کز، وقایتغ کو کللی اولمه کز. اویاتسزلق و تریبه سزلسکده کوچر گچ اولوب کورلمه کز، آنلری سوکمه کز، قوللرنده اولان نرسه لرینی تارتوب آلمه کز. چونکه بویله ایتمک آنلرنگ قانلری بوز ولمقغه و آتا آنانی آچولاندر مغه سبب اولور.

(۱۷) طوغمه لر کزده یارامغان بر اش کورلور اولسه یخشی سوز ایله: « بویله اولمه کز! عیدر. » دیه منع ایدکز، و مذکور اشنگ کیلشما دکنی بیان ایدوب کوسترکز، گوزل یوله کوندرکز.

(۱۸) طوغمه لر کز اوستوندن آتا و آنالر کزه سوز ایتمه کز، چونکه بویله اولان بالالر، بویله اشله عادت ایدوب، الوغ اوسد کلرنده هم سوز یورتوچی اولورلر. بلکه اولنور ایسه گوزل اشلرینی سویله کز. (۱۹) طوغمه لر کزیدن، ایتولرینی کوتوب طور مای هراشلرنده یاردمچی اولسکز، اسکزدن کلن اینر گولکلرینی آنلردن اصلا قرغانمه کز.

(۲۰) طوغمه لر کزنگ سرلرینی گوزل صاقله کز، آنلره شادلق خبرلر سویلب، اگرده آنلره ضرر کتوره چک اولماز، ایسه یمانلرینی سویلمه کز. سوز و فعلسکز ایله آنلره اخلاصلی اولسکز، عیبلرینی یاشرکز. هر وقت آچق یوز و کیگ کو کرک ایله قارشو اولسکز.

(۲۱) بعض بالالر اولورکه آتالری وفات اولدیغنده، مال بولمک حقنده طوغمه وقارنداشلریله بوز و شورلر، پربری حقنده ادب سز معامله ده اولنورلر، قیمتلی وقتلرینی و عزیز ماللرینی تلف ایدرلر، اوزلرینک قان و جان قارنداشلرینی رنجتوب، چیتلرک قورصاقلرینی طویدرلر، بو یولده اوزلری ده بدبخت اولورلر، آتا و آنالرینکده اسملرینی حرمتسز ایدرلر، عائله و قبیله لرینی مسخره لسه قالدردرلر. سز لر، اوسد کزده بویله بالالر کبی اولمه کز، عیدر. بلکه طوغمه لر کز

ایله هر وقتده برلك ایله اولكز نجسنی (بوزوق خلق، وآچو سبیلرنی) هر وقت توپراق آستنه کومكز، بویله اولدیغنده آز مالده کوب کور لور، قسقه عمرده بر کاتلی بولور.

۳ یاقین قارنداشلر

(۲۲) آتا آنا و طوغمه لر کز صوکنده، سزله یاقین کیمسه لر اوز کزنک قارنداشلر کز در. بونلر هم سز لر ک سعادت کزنی و راحت کزنی استمکده لر در. اشبونک ایچون بونلر هم آتا آنا و طوغمه لره اولان معامله کبی معامله ده اولكز، جمله سنی بر تیگز دوست کور کز، خسته اولدقلرنده حاللرنی صور کز. شادلق و قایغو وقتلرنی اور تاقلاشکز، حاجتلرنی گوزل صورتده اداء ایدکز.

(۲۳) یالقا و بوزوق خلقلی ذاتلره ایز گولک ایتک، یالقا و قتلرنی آرتدررغه و بوز قتلرنی کوچلندرر که سبب اولدیغیچون، یاقین قارنداشلر کزه ایز گولک ایتدککز وقت، کسب سبیلرندن محروم قالانلرنی و صاف کوکلیلرنی آیرم یاقکز. یعنی ایز گولکنی تیوش اورنلره صرف ایدر که طرشکز، ۳۶

۴ کور شیلر

(۲۴) قارنداشلر صوکنده، اگ یاقین کیمسه لر کور شیلر کز در. شوونک ایچون کور شیلر ایله گوزل معامله ده اولكز، آنلر ایله دوست طور کز، شادلق و حسرت و قتلرنده اور تاقلاشوب، خسته و چیرلی و قتلرنده حاللرنی صور کز، خدمت لری اولسه کور کز، آنلر ایچون دائم دعاچی اولكز.

(۲۵) کور شیلرک نامحرم اولانلرینه کوز صالمه کز! قویمه یارقلرندن باقمه کز! هیچ بر اشد آنلرک خاطر لرنی قالدومه کز! حرمتلی و عقتلی کیمسه لر بویله اولور لر.

۵ او ایچنده

(۲۶) او ایچنده اولانلر ایله گوزل معامله ده اولنمق شریعت قاشنده اگ سوکلی اشدر. وشونگ ایچون او ایچنده اولانلر حقنده ادبلی و پهر بانلی اولکیز. او ایچنده اولانلر راحت وشاد اولور لر ایسه، سزله هم راحتک وشادلق اولور.

(۲۷) او ایچنده خدمت ایدو چیلر اولسه، آنلری خوار لمه کز، کوکلرنی بیوقدرمه کز، یومش قوشدیغکیزده: « شویله ایله! بویله قیل!» دیمای، بلکه: « شویله ایده کورکیز، مرحمت ایدوب بویله ایله سکزله! شویله ایدر ایسه کز گوزل اولور ایدی» دیبوکیز: خادملر ایله بویله اولنمق کورکام خلقلیقدر. تربیه لی آدملر عادت بویله اولور. یومشق سوزلی اولمق آدم اوغلی ایچون بیوک بر سرمایه در

(۲۸) خدمتچیلره مرحمتلی اولکیز، آنلر قاشنده وقار کزی صاقلا کز. خطالقلری اولدیغنده عفو ایدکیز، آنلر ایله اوینامه کز، کولکوسو یلشمه کز، ضرورت اولمادیغنده آنلرک سوزینه قاتشمه کز، چونکه بو شیلر بردن تربیه سزک علامتدر، وایکنچی آنلردن ایمان سوز ایشدرگه، وخلق بوز ولورغه سبب اولور.

(۲۹) خدمتچیلر او ایچنده اولان سرلرک آچقچیلریدر، هر کوردکلری سویلرلر، وایشندکلرنی فاش ایلرلر. شونگ ایچون صاق اولکیز، چیتلردن باشلرینه چک سوزلرنی آنلر حضورنده سویلمه کز، آچه و بایلقکیزنی آنلره بیلدرمه کز هر اشلادکلرنی کوزادوب طورکیز، بونگ سبیلی آنلرک مکرندن امین اولورسز.

(۳۰) او ایچنده اولان سرلرنی، چیت کیمسه لره سویلمه کز

(۳۱) او یقودن ایرته طورکیز، و طوردیغکیزده، سلامتککیز ایچون الله تعالی گه شکر ایدکیز، صوگره طهارتنوب نماز اوقو کز.

۶ مکتب

(۳۲) جای اچد ککڑ سوکند کیو ملرگزری کیوب او قورغه وارگز، چیمازدن مقدم آتا و آنالرگزگ اللری نی او بوب، رضالقرنی آلکز، طوغمه لرگز ایله کور شوب: «الله تعالی یولینه چقدم، الله تعالی بکاتوفیق ویرسه ایدی» دیه نچکه کوکل و اخلاص ایله مکتب یولینه یورگز.

(۳۳) مکتب یولنده اوینامه گز، عجب نرسه لره تماشا ایدوب طورمه گز، او چراغان بالالر ایله سویلشوب یوانمه گز، تریه سز بالالر و بوزوق آدملر ایله برلکده یورمه گز، اورامده اوینامه گز. چونکه بوشیلر سببندن وقتکز ضائع اولور. اوزگز سیزماد ککڑ حالده خلقکز بوزولور، بلکه الوغ آدملر روشننده وقار اوزرنده یورگز. مکتبندن قایتدقکزده و باشقه یرلرگه یورد ککزده هم بویله اولکز.

(۳۴) مکتبه کرد ککزده آیاق کیو ملرگزری، بورک، طون کبی طش کیو ملرگزری، بیلگولی یرگه قویوب، معلم و باشقه ایداشلر گزه آچق یوز ایله سلام و یرگز، و آنلر ایله درس او قومیه باشلا گز.

(۳۵) درس باشلانور وقت یتسه، هیچ کمنی طغزلامای ورنجتمای ادب ایله گنه اورنلر گزه اورناشکز، اگرده اورنلرگز طغز اولسه، کوچلامای تورشمای، بلکه: «شویله ایده کور سا گزله» دیه ایداشلر گزندن ایرکنکک صورگز.

(۳۶) اوز اورنکزده، هیچ بر طرفه آوشمای بلکه طوب طوغری و معلمگه قاراب ایداشلرگز ایله بر تیگز اولوب یاق یاقعه قارامای بورلمای شادلق اوزرنیده اوطورگز، مکتبه کروب چغوب یورد کده هم انصاف اوزرنده اولکز.

(۳۷) مکتب ایچنده اولان داوشلره قاتشمه گز، اوینا و چی و تر-یه سز بالالر ایله ایداش اولمه گز، آنلر ایله بر یرده اوطورمه گز، اوزگزگه بیلگولنگان اورندن رخصتسنر کو چمه گز.

(۳۸) بر توری درس ویرلداکنده، سز لر ایکنچی در سیرله باقمه کز، بلکه معلم طرفندن ویرلمکنده اولان درسه تمام کوکلگری صالکز، هر بر نصیحتلرنی ذهنکزه اورناشدرکز، درس وقتنده سویلشمه کز، و باشقه شیلره کوکلگری ییارمه کز، بو سبیدن استاذلرگز دن رضالق آلورسز، علمگز دن فائده کورسز.

(۳۹) معلم، سوز صوردیغی وقتده آیاق اوزره طوروب اللرگری کوکره ککزه قویوب، حرمت اوزرنده معلمگه قاراب طورکز، صوردیغنی یخشی آکلاکز، صوکره بیلدککز ایله آحق و موافق داوش ایله جواب ویرکز، ایبداش لرگز دن صورلمش سوزلره قاتشمه کز.

(۴۰) سوزگز ده یا که یاز ولرگز ده اولان یا گلش لرگری معلملر توزاتر لر ایسه بونک ایچون کوکلسنلنمه کز، چونکه معلملر سز لری یاراتمقدهلر، وسز لرده اولان یا گلش لری بتورمگه طرشمقده لردر.

(۴۱) معلملرگز او قورغه، یاز ارغه، بیکلار گه قوشقان اش لرنک جمله سنی محبت ایله یرینه کلتورکز.

(۴۲) کچکنه وقتنده، یا کلک ونظامغه رعایه اینو جان اولمق بالانک عقلی وتدبیر لی اوله چغنه الوغ بر علامتدر. شونک ایچون کیوملرگز پاک هم بیلگولی براورنده، کتاب و یاز ونر سه لرگز تر تبیلی اولسون بار ماقلرگز ودریس اسبابلرگز قاراغه بو یالوب یور ماسون.

(۴۳) قلملرگری کیوملرگز گه، یا که ساچلرگز غه سورتمه کز، اغزگز غه قابوب یورمه کز، بوشیلر خسته لکگه و یچراق یورمگه سبب اولور. بلکه قلم سورتر ایچون یانکز ده آیرم برکیندر کیساگی بولنسون.

(۴۴) الکز، اگرده قاراغه یا که باشقه نر سه گه بو یالنور ایسه تیز زمان یووب پاک ایله کز، کیوملرگز ایسه هر وقت پاک یورسون.

(۴۵) مکتب و باشقه یرلرنک بوره نه و استینه لرنه، آصوب قویلمش خریطه لره یا که کتابلره، اورمده یوردکنده قویمه و قایقه لره باغچه لرده

اولان اسکیمه لر گه یازمه گز. بوشیلر ایسه تربیه سز بالالراشیدر.
 (۴۶) طوپ و داغانده آنلومق کبی اوینلر، سترک لری قوتلندر، همتی
 او یاندر، تنی سلامتندر، شونک ایچون بوکبی اوینلردن محروم
 طورمه گز.

(۴۷) اوینلر گز تعطیل ساعتلرنده، درس لر گزمو باشقه اشاره گز کمچیلک کتورماز
 روشده هم پاک اورنلر ده، یخشی هوالی برلر ده، بیک ادب اوزرنده اولسون.
 (۴۸) مکتبدن قایتدیغکزه، آتاو آنالر گزه سلام و پروب، کتابلر گزی
 و درس اشیا لر نی بیلگولی اورنغه قویگز. اویناسکز کلور ایسه ادب
 ایله گنه اوینا گز، درس لر گزی بیلماز دن الک او یقولامه گز.

(۴۹) کرک مکتب ایچنده، کرک باشقه یرده، ادب سز سوز سو یلشمه گز،
 تیوش سز اشارت لرده بولنمه گز، چونکه بویله شیلر دن تربیه لی آدم لر نفرت ایدر.
 (۵۰) درس لر نی قالد ر مش، یا که بیلگولی ساعتلر دن کچکوب
 قور مش شاگردلر ایچون سبقلر قیین اولور. ایبدش لر دن تو بان در جهده
 یالور، شونک ایچون درس لر گزه دوام اید گز، ساعتلر دن سوکغه
 قالد ر ما گز.

(۵۱) مکتبه یورمکن و سبق او قومق دن مقصود، ایمان بیلک،
 تربیه لی و کامل آدم اولمق ایدکنی خاطر گز دن چقارمه گز، هم اوشبو
 مقصود اوزرنده اخلاص ایله یور گز، «نیچون مکتبه و لره سز، و نیچون
 او قومقده سز؟» دیه صور و چی اولسه، سزده: «الله تعالی ننگ بیورقتی
 یرینه کتور مک ایچون، آتام آنامه دعاچی اولمق و طوغمه هم
 قار نداشلر مه، قبیله و دیندش لرمه، بر فائده لی کیمسه اولمقنی امید ایدمه»
 دیه جواب و یر گز، بور و شده جواب و یر مک بالانک عقلی اوله
 چغینه دلیل اولور.

(۵۲) مکتبلر ده درس لر گ تمام اولدیغی سوکنده «ایمدی او قومق
 وقتی اوتدی، علمنده یتار لک اولدی» دیه علمدن و کتابلر دن آیرلمه گز،
 بلکه بوش و قتلر گز ده همیشه کتابلر گزی مطالعه ایله گز، و هر بر یا کا

کتابلری، (کیباک و چوب چار اولانلردن باشقه لرنی) ادبی رساله لری او قوکر، بوسبیلی ذهنکز آچلور، عقلکز آرتیر، فکرکز طوغری اولور.

۷ علم

(۵۳) علم، کوکل کوزنی آچار، نادانلق قارانغولغنی ییارر، الوغدر جه لره طوتاشدرر، دشمنلره قورال اولور. تر کلکی صاقلار، دنیا کوتمک سبیلرنی بیلدرر، یورت ایچنده وعموم خلقلر ایله نه روشده اولنور غه کرک ایدکنی او گره تور. علم عالمرنگ زیتتی، آدم لرگ حرمتی اولوب، اوغریلردن قورقوسز دولت، و هیچ بتمای طور غان بایلقدر.

(۵۴) عالمر (علمی کیمسه لر) پیغمر لرگ وار ثلری، دنیانگ نور لری اولوب، نادانلرده دنیاده طور دقلری حالدده اولکلر حکمنده لردر، چونکه آنلر، الله تعالی ننگ عجیب نرسه لرینه کرک وقتده غنه کوز سالور لر، لکن عبرت آلا بیلمازلر. کرک وقتده صو ایچار لر، اما صونگ نه دن حاصل اولدیغنی، و چیشمه لرگ نه ییره کتد کلرندن خبر لری اولماز.

(۵۵) علمی کوب کیمسه لره کوره آز علمی اولمقدن او یالمه کز، بلکه بیلور گه الکز دن کله چک شیلری بیلما ی قالو کز دن او یالکز، چونکه بونسی عیدر.

(۵۶) علم اهللرینه نفس آردندن یورمک هیچ کیلشماز، شونگ ایچون شریعت اولچاوندن طش مال سویمه کز، شهوتلر گزه اسیر اولمه کز.

(۵۷) هر وقت علمه محبت ایدکز، او گره دلمش شیلری اخلاص ایله دکلاکز، صوکنده کر کلر نی او گره نکز، و هر بر علمدن کور کام اولاننی بیلو کز، هیچ وقت علمگه تکبر لک کو ستر مه کز.

(۵۸) علم او گرنمک هر نه قدر گوزل اش اولور سه ده، بوزوق نیت ایله او قولدیغنده کوز للیگی کیمور. شونگ: ایچون

« بزدن الله تعالى رضا اولسون ، هم یخشی اشلرکه سبب اولسون ایدی »
 دیه نیت ایدگز . بو ایسه یخشی نیتدر . « امام مؤذن ؛ آخوند ، قاضی
 یا که معلم ، مدرس ونه اولسه ده بر مرتبه گه ایر شسه ک ایدی » دیه
 نیت ایتمه گز ، کو کلسکزده بو کبی شیلر اولور سه چقار گز . چونکه
 بونلر یخشی نیت دگلدر . زیرا علمدن مقصود درجه گنه دگل بلسکه
 فائده لی آدم اولمقدر .

(۵۹) خزینه گزده اولان علمدن آرتقنی دعوی ایتمه گز ؛ اوز
 اوز گزه الوغلق ایله حکم ایلمه گز . کور میور میسز ؟ بور تکلری کوب
 وایری اولان باشاقلر ، هر وقتنده باشلرنی توبان صالحوب طور لرلر .
 بور تکسز یا که آز بور تکلی باشاقلر ، باشلرنی یوقاری کوتار لرلر ،
 آزغنه هوا سلکنور اولسه ، سلکنور گه کر شور لرلر ، حالبوکه
 اوز لرینگ او تغه یاندر مقدن باشقه فائده لری اولماز .

۸ کتاب و مطالعه

۶۰) گوزل کتابلر : عجیب شیلر کور له چک کوزگی ، آولاقده
 سردش ، یالکیزلقده ایبدش ، عاجز لک وقتلرده یاردمچی ، حسرتلرده
 شادلق کتوروچی ، فکر لری نور لاندروچی ، کچن زمانلر حاللرنی
 سویلب طروچی ، امتر واقع لرنی حکایت ایدوچی ، عقلی کیمسه لرنک
 عقللرنی کوزلره کوستروچی آز حقلی کوب فائده لی شیلردر .
 شونک ایچون کتاب آلمقده سارانلق ایتمه گز ، کتابلردن ایرلمه گز
 ۶۱) لکن کتابلر آره سند هیوق شیلر یازلمش ، معناسز نرسه لر
 ایله طولمشلریده واردر . بونلری او قومق قیمتلی عمری ضائع ایتمک
 اولور شونک ایچون فکر لری نور لاندراچق ، خلق پا ککر گه
 یاردمویر هچک ، عقلنی آرتدره چق کتابلری اختیار ایدوب ، باشقه لرندن
 یراق اولکز . فائده لی کتابلرنی او قومق کو کلسگه شادلق کتورر ،
 فکره آزق اولور ، ذهنه قوت ویرر .

(۶۲) بعض کیمسه لر اولور که « کتابی کوب » دیکه خلق آره سنده اسم چقار مق ایچون گنه کتاب جیوب ، اوز لری ده فائده آلمازلر ، باشقه لره ده فائده آلد رمازلر ، حتی ایچلر نده نه لر وار اید کنی ده بیلمازلر . بونلر یوک تاشو چیلر مثالنده در لر . اوشبونگ ایچون سزلر . اوز گز آله چق اولدیغنکز کتابلری اوز گز فائده آلمق ایچون اختیار اید گز .

(۶۳) مطالعه (کتاب او قومق) انسانگ یوزینه نور ، کو کلنه شادلق کتورر ، اوشبو سبب ایچون ذهن خدمتی ایله شغل ایدو چیلر هر نه قدر آریق اولور لر ایسه ده عقللری سیمز ویوز لری محبتلی اولور .

۹. استاذ و معلم

(۶۴) استاذ و مکتب ناظر لری ، سزگ اشکزی یولینه قویو چیلر وسزنگ ایچون حسرت چیمگو چیلر اولوب ، آنلرنگ ، سزنگ اوستکزده الوغ حقلری واردر ، شونگ ایچون آنارگ امرلرنی بیرینه کتورمکده قصورلق ایتمه گز ، ومنع ایدن اشلرنده اولنمه گز .

(۶۵) سویلشدککز وقت آنلر ایله ادبلی سویله شکر ، آرتق قچقرمه گز ، آنلره آلداب وبر کیمسه نی غیبت ایدوب اصلا سویلمه گز .

(۶۶) آتالرگز ، تنلرگز تر بیه ایدوب اوسدر دکلری حالده ، استاذلرگز جانلرگز تر بیه ایدوب اوسدر مکده لر در . بوسبیدن استاذلرگز ، بیوک آتالرگز در . سزده بونلری چن کوکل ایله سو گز . نصیحتلرنی دکلا گز ، خسته لرگ طیبیلره تابشرلمقی کبی جمله اختیارگز ی آنلره تابشرگز ، آنلرگ مرادلرینه قارشو کلمه گز .

(۶۷) معلملرگزه تواضعی اولکز ، حضورلرنده ادبلی او طورگز ، نصیحتلری ایله عمل ایله گز ، ثوابلی اولمق ایچون خدمتلرنی بیرینه کتورگز ، آنلره یالونکز ، باشقه اورنده یالونمق مؤمن صفتی اولمادیغی حالده علم او گرنمک طوغر وسنده یالونمق مؤمن صفتیلر .

۶۸) معلمره قارشو کلمه گز، آنلر ایله قچقرشمه گز، هر برگوزل اشلرده آنلرگ سوزلرینه جان وتن ایله ایارگز. لکن آکلامغان اورنگز اولسه شول حالنچه قویوب صکتمای، بلکه ادب و صبرلق اوزرنده: «افندم بویرنی آکلامادم، وبوسوزنی بیلمادم» دیه قایتاروب صورگز.

۶۹) معلمرگز، یا که مکتب ناظرلری یانگزه کلدکلرنده ادب وحرمت اوزرنده قارشو آلکز، اگرده برر تورلی سوز صوررلر ایسه سوزگزی اولجاب گنه خوش جواب ویرگز.

۷۰) درساری بر تورلی تمام ایدوب، مکتبدن آیرلدقگز صوکنده، معلمر و مکتب ناظرلریک و مکتبی تربیه ایدنلرگ حرمتلرنی خاطرگزدن چقارمه گز، اوچرادقلری وقتده حرمت ایتمکده کمچیلک ایلمه گز. هر نماز صوکنده یو کوکل وقاردیغی وقتلرده آنلر ایچون خیردعاده اولگز.

۱۰ شا گردلر

۷۱) هر بر شا گرد، خصوصا اوز مکتبگز شا گردلری ایله گوزل یاشا گز آنلری طوغمه لرگز کبی حساب ایدگز، آنلر ایله یو مشق سویله شکز، اوچرادقلری وقتده شادلق ایله قارشولا گز. شادقلرنی وقایغولرنی اور تاقلاشکز.

۷۲) یمان خلقلر یو غشلی اولدیغندن، بر شا گردگ یمان خلقی وارلغنی بیلور اولسه گز، هیچ کیمه سیزدر مای گنه آندن آیرلگز. ۷۳) آتالرگز بایلقی یا که هنری ایله، اوشنداق کیوملرگز، اسبابلرگز ایله باشقه شا گردلره، اوزگزی کوتارمه گز، بلکه هر وقت آنلره حرمت و کچیلک اوزرنده اولگز.

۷۴) شا گردلر ایله اولان مجلسکز محبت و علم مجلسی اولسون. اوشبونک ایچون آنلره کوکل قارالته چق حکایه لر،

ادبسن سوز لر سویلمه کز، فائدهسز یرده قچقر شمه کز، سوز کوره شد ر مه کز خاطر لر نی فالدره چق اشلرده اولنمه کز، خصوصاً قول کو تر مکدن صاقلانکز.

(۷۵) مکتب نظامرینه خلاف اوله چق روشده جیولشوب سویلشمه کز فائدهسز اشلر ایله درسار کزدن محروم قالمه کز.

(۷۶) ایدش شا کرد لر کزده کورلمش شیلره قزومه کز آنلردن صورمه کز، بیلو کز که بیو کلیک آلمقه دگل ویرمکده در.

(۷۷) مکتبدن آیرلدقن صوگ، بر مکتبده کون کچرمکده اولان ایدش لر کزی اونومه کز، آنلرک حقلر نی اوته مکده کمچیلک ایتمه کز، اک الوغ مرتبه لره ایرشد کز حالدده، اک تو بانلر ینه ده الوغانمه کز. بویله اشلر خسیسلک علامتی ایدکنی قویاش کبی کوروب طور کز.

۱۱ دوست

(۷۸) آدم بالاسینگ شادلق وقایغو وقتلرنده تایاناق یری فائده کوستروب، فائده کوره چک اورنی، دوستلری اوله چقدر. اوشبونگ ایچون دوستلر کزی یاش و باشقه جهتلرده اوزگزه موافق اولنه چق کیمسه لر آراسندن اختیار ایدکز.

(۷۹) دوستلرده کوکلر آراسنده یورمکده اولان ایلچی، قاتیلق وقتلرده بر برینگ یاردمینه یتشور که سبب اولان شی، آرا ده اولان الفت. اگر ده الفت ایکی طرفک اخلاص و محبتلرنده بر برینه ایش اولدقلرندن حاصل اولمش ایسه دائم اولور، وقتلی بر فائده کورمک ایچون گنه اولسه آلدماق اولور، اوشبونگ ایچون محبتکزک چن اولمقی ایچون طرشکز، همه ده دوستلری، کامل ویخشی آدم لر آراسندن صایلا کز. دینی بتون، عقلی کامل، نسبی اصل، فکری طوغری، ادبی یرنده، اولان کیمسه لزی طابکز. بویله کیمسه لر، خسته لککز ده دوا، سلامتککزده زینت، مشقتلر کزده تایانچ، بیوق

ساعتلر گزده راحتلندرو چی اولور لر . بویله کیمسه لر ، یراقغه کیتد -
 ککزده حالکزی رعایه ایدو چی ، یاقین طور دیغکزده حقکزده دعاچی
 اولور لر ، بایلقغه ایرشمک ایله کیسلمازلر ، تارلقغه دوشمک ایله آیرلمازلر ،
 دوستقلری سوزلرندن آرتق فعل و عمللرنده کورلور ، الوغ ایز گولکلرنی
 کچوک حساب ایدر لر ، ازیز گولکلر کزی الوغ کور لر .

(۸۰) اگرده درست دوستلر کز اولور ایسه ، آنلره محکم یابشکز ،
 اوز کزده شکایت ایدر لک کلمچیلک بولندرمه کز ، آنلری چن کوکل ایله
 سوکز ، آخرتده جیولمق شرطیله ، آراکزی اولمدن باشقه نر سه
 آیرماسون .

(۸۱) دوستلق کوستر و چیلرنگ جمله سی ایله ده دوست اولمه کز ،
 دشمنلغی وارد دیه گمان ایتد ککز کیمسه لرگ جمله سنی ده دشمن حساب
 ایتمه کز . محبتی صاف اولمغان ذاتلر ایله آرقه داش اولمه کز ، دوستلغینگ
 درستلکنده شبهه اولان کیمسه ایله دوست اولمقدن ، هیچ دوستسز
 طور مق یخشی ایدکنی اونومه کز .

(۸۲) حاجتلی کیمسه لره ، دیلیری راست وعده لی ، اخلاص
 کوکللی دعواسنده اولدقلر نده ، تجربه ایدوب باقمازدن الک اشانوب
 دوست اولمه کز ، دیل کوب وقتده کوکله خلاف سویلر ، احتمال که بویله
 کیمسه لر ، بر مقصودلرنی تابار ایچون بویله دعوالرده بولنور لر ده ،
 مقصودلری یرینه کلدکی ایله اشلری ده تمام اولور .

(۸۳) دوستلر کزی شلته ایدر که آشقمه کز ، طوغمه وقارنداشلر کز
 ایله بوز شمتنی بیگل کورمه کز ؛ بلکه بو اشلرده بر قدر صبر لی اولکز
 چونکه آچولانشورغه نیت ایتد ککز کیمسه لر ایله آچولانشمای
 و بوزوشمای ، بر ایکی کون قدر صبر ایدوب طور سه کز کوب وقت
 اولور ، بویله نیتک خطا ایدکی آچلورده ، صبر ایتد ککز ایچون
 اوز کز هم شادلانور سز .

(۸۵) بیک الوغ سبیلر اولمادیغنده دوستلر ایله بوزوشمق

ادبسنلکدر. شونگ ایچون آزشیلر ایچون دوستلرگزدن آیرلمه گز. (۸۵) هر وقت حرمت کوستروب طورمق، وحقنی رعایه ایلمک سبیلی دوستلق کو چلانور. شونگ ایچون دوستلرگزه هر وقت یاردمچی و آنلره تایانچ اولنگز. انسان بریالکزی آز اولسهده دوستلری ایله کوب اولور. دوستلر، آغرلق و مشقت کونلرنده یاردمچی اولسونلر ایچوندلر.

(۸۶) بوزوق کیمسه لره قاتشما گز، آنلر یولینه کرمه گز، آنلردن اصلا امین اولمه گز، چونکه آنلرگ اک لذتلی اشلری بوزوقلق ایتمک و آدم اوغللرنی هلاکته دوشرمک اولور. آدم اوغلی آشامای و ایچمای طوره آلمادیغی کیمی، کوکلی بوزوق اولانلرده او صاللق ایتمای طوره آمازلر، و ضرر کتور ماد کلرنده راحتلوب او یومازلر، اما یخشی بنده لر، تمام بونلرگ خلافتچه اولور. شونگ ایچون یخشی بنده لر یوللرینه کرگز و آنلر ایله دوست اولنگز.

(۸۷) بوزوق کیمسه لره قاتشماق بیک ضررلی اولور ایسهده آنلر ایله دشمنده اولمه گز، بلکه وقتی کلدکنده یومشق معاملهده بولنگز، بوسبیلی آنلرگ ضرر لرندن امین اولور سز.

۱۲ یوز ادبلری

(۸۸) یوز کو کلنگ یومشاق و یا که قاتیغ ایدکنی کوسترمکده اولان کوزگیدر. اوشبو سبب ایچون یوزگز حقنده اعتبارلی اولنگز، و اوشبو ادبلری رعایه ایدگز!

(۸۹) سویله شدکگز وقت، چیت طرفه قاراب سویلمه گز، و کوز اوچی ایله باقمه گز.

(۹۰) چتق یوزلی وقارانغو اولمقدن، یا که یکلک و مسخره لک علامتلی کوسترمکدن احتراز ایله گز، بلکه دوست و اییداشلر گز تار تلمای و ایر کتلب هم راحت سویله شسونلر ایچون هر وقت آچق یوزلی اولنگز.

۱۳ کوز ادبلی

(۹۱) هر نرسه یی قناعت کوز یله کور گز، بر کیمسه ده الله تعالی حضرتینک الوغ نعمتلرنی کورر بولسه گز. کونچیلک ایتمه گز. بلکه دخی آرتونی آرزو اید گز. اوز گزه هم شو یله نعمتلر اولمه سی حقنده دعاء اید گز.

(۹۲) فقیر وخسته کیمسه لره مسخره لک کوزی ایله قارامه گز، گناه و عیب اشلره تماشا ایدوب طور مه گز.

(۹۳) قویمه یار قلرندن، پرده آرهلرندن، ترزه لر و باشقه اورنلردن چیت کیمسه لرگ خانه لرینه، و کورلورگه یارامغان نرسه لرگه و کشیلرنک یازولرینه، خطلرینه رخصتسز قارامه گز.

(۹۴) کتاب یازدیغکز و او قودیغکز وقت کوز گزی برقار یاشدن کیم طومه گز، شم و لامپالری صول طرف گزه قویکز، ضعیف یاقیتلرده، ایکندی و اخشام آرهلرنده قارامه گز.

(۹۵) کوزلر گزی ممکن اولدیغنده هر کون ایرته صابون ایله یوو گز، هر وقت صاف طوتکز، یراق و بیک نچکه، یا که قویاش، آی، لامپا کبی آرتق نورلی نرسه لرگه قاراب طور مه گز، آق و قزل توسلرگه اوزاق قاره ما گز، کوز ایچون ضرر سز توسلر، یاشل، کوک توسلردر.

۱۴ آغز ادبلی

(۹۶) مجلسلرده خصو صا طوی و شادلق مجلسلرنده بولندیغکزده کولمک و عادتدن طش او یون کولکو سویلمکدن احتراز اید گز، بلکه وقار و صبر اوزرنده آچق یوز ایله اول گز.

(۹۷) حسرتلی و آچولی کیمسه یوزینه کولمه گز، هم حسرتلی بنده لره کوکللرنی باصدر رلق شیلردن باشقه سوز سو یله مه گز * ۲۰

(۹۸) ممکن اولدیغنده آدملر حضورنده کیگرمه گز، الکز
یا که یاولقلر گز ایله پرده لمای طوروب ایسنمه گز (*) آغز گزی
اچوب دیشلر گزی قازمه گز، ایسنه دککز ویوتلله دککزده سویلمه گز،
بلکه بو وقتلرده یوز گزی بر طرفه یولندر گز.

(۹۹) اگرده ایسنمک ویوتلله مک قات قات اولور ایسه، باشقه لره
راحستلک ایتیمک ایچون مجلسدن جقوب طور گز.

(۱۰۰) سویله دککز وقت آغز گزدن توکوک ساچمه گز،
الکر گزی هواده یورتمه گز، برینگ سوزی تمام اولماز دن مقدم
سوزه کر شمه گز.

(۱۰۱) یرگه وکشیلر گه توکوک مک، قاقر مقدن احتراز ایدگز.
لکه بونگ ایچون یانگزه، قول یاولقی بولندر گز.

(۱۰۲) صوغان، سارمساق آشاب، و یا که باشقه شیلر ایله
آغز گزی ایسلندر مه گز.

(۱۰۳) هر کون ایرته، خصوصاً طهارت آلدیغکز وقتلرده
هم آشادیغکز صوگده آغز گزی یخشی چایقا گز. تش آره گزده
نرسه قالدر مه گز، مسواک ایله کامل صافلا گز.

۱۵ بورون ادبلی

(۱۰۴) الکر گز ایله بورنگزی طوتوب اوترمه گز، بارمقلر گز
ایله قازمه گز، یالانغاچ الکر گز، ایله سکر و بده صوگره باشقه شیلره،
الکرزی سورتیه گز، کیوملر گزه سکر مه گز بلکه بورون سکرر
ایچون یانگزه، کچکنه و پاک یاولقی بولندر گز.

(۱۰۵) آشادقکز وقت بورن سکر مک لازم اولسه بر طرفه
بورلوب، داوشسزغنه، یاولقکزه سکر گز، سویله شور یا که سلام
ویرر و سلام قایتارر ایچون، تمام اولانه قدر صبر ایدگز.

(*) آغزغه ضرر لی مقرو بلر کر ماسون ایچون، بویله پرده لمک لازمدر.

۱۰۶) تو چکر د کتکز وقت یوز کزی بر طرفه بور کز، هم یاولق کزی یوز کزه طوت کز.

۱۰۷) بورنگزی هم آغز کزی، طهارت آلدیغ کز و قتلرده صو ایله یوو کز. و باشقه و قتلرده بورن یاولق لری ایله تمیز لب، صاف یورت کز.

۱۶ قولاق ادب لری

۱۰۸) جناب الله قولاق لری فائده لی شیلر ایشتمک ایچون یاراتم شد ر شو ننگ ایچون آنلر ایله قر آن شریف و مبارک حدیثلر، عسرتلی سوزلر ایشدوب عمل اید کز؛ آتا آنا و استاذلر کز ننگ نصیحتلرنی دگلا کز

۱۰۹) بوزوق سوزلر ایشتمک، عقلره بوزوقلر کتورر. شوننگ ایچون یمان سوزلر ایشتمه کز؛ یاشرلوب سویلنمکده اولان سوزلری دگلاب یورمه کز. هیچ کیمک کوکلی ایسه بوکا رضا اولماز.

۱۱۰) سوز یورتو چیلر و غیبت سویله و چیلری دگلامه کز، اگرده بویله کیمسه لر، یاش و مرتبه جهتنجه اوز کزدن اولوغلار اولسه، کوز کزی تو بان صالوب تیک طور کز، اوز کز ایله برابر اولسه لر، بویله اشرک مناسب دگل ایدکنی ادب ایله بیان اید کز، اوز کزدن کچوکلر اولدیغنده، مرحمت اوزرنده منع ایله کز.

۱۱۱) ایشتمک کز سوزلردن، فتنه گه سبب اولنه چقلرنی هیچ کیمه سویله مکز.

۱۱۲) ادب سز اوزنلره واروب، گناهغه دوشه چک روشده اویون داوشلرنی دگلامه کز.

۱۱۳) قولاق لری هر وقت خصوصا اویقودن قالقدیغ کزده تمیز له کز، ممکن اولدیغنده بونی تمیز لهر ایچون فیل سویا گندن یاصالمش قولاق قازغچی یان کزده بولندر کز.

۱۱۴) یوز کزی یودیغ کزده، قولاق لری کزک ایچ و طشلرنی یوو کز، هم دستمال ایله قورت کز

(۱۱۵) قاتیغ داوشلر قولاق ایچون ضررلی اولدیغندن ممکن قدر یراق اولکز.

۱۷ ال ادبلی

(۱۱۶) کورشمک ایچون النی ویرن کیمسه یه اوک البکزی اوزاتکز.
(۱۱۷) حقکز اولمادیغی شیلره هیچ وقت ال اوزاتمه کز و آدملره اذیت ویرمه کز، آچق بیلوکز که مسلمان کیمسه نگ الندن دیلندن مسلمانلر سلامت اولورلر.

(۱۱۸) خلق حضورنده اللرکز ایله اویناما کز، بارماقلر کزی سارتلاتمه کز، آراشدرمه کز، طرناقلر کزی کیمسه کز.
(۱۱۹) چیتدن بر کیمسه نی چاقرمق اولدیغکزده، الکزی صوزوب چاقومه کز، بلکه خلقلره تشویش ویرمازلک روش ایله یواش داوش ایله بیلدرکز.

(۱۲۰) بیچراق نرسه طوتدیغکز و آشادیغکز صوکنده اللر کزی اعتبار ایله یووکز، ویودیغکزده کیوملر کزی طوتوب یوشلندر مه کز، صوکره یخشیلاب سورتکز.

(۱۲۱) ترناقلر کزی اوزون یورتمه کز، آستونده اولان کرلرنی تمیز لاکز.

۱۸ باش ادبلی

(۱۲۲) باشکزی یوقاری کوتارمکده، توبان سالمقده، یا که بر طرفه بوروب طور مقده عادتدن آرتق ایتمه کز. اوقودیغکز، ویازدیغکز و قتده الکز ایله تایانمه کز؛ خلق حضورنده باشکر و باشقه اعضالر کزی قاشیمه کز.

(۱۲۳) خلق حضورنده باشکر آچق حالده بولنمه کز؛ اولاقده آچق باش اوطوردیغکز حالده کشی کلوب کرر اولسه کلپوشکزی کیوکز؛ باشکزی اورتکز.

(۱۲۴) یای کونلر نده ساچلر گزی ممکن قدر قسقه یورتکز، وهر
 وقتده ابون ومونچالا ایله یووب تمیز له گز، اسی کونلر ده قات قات
 یوو گز.

(۱۲۵) باشکزی یودیغکزده یا که غسل ایتدککز صوکنده آچق
 باش حالکزده صالحون هواغه چمه گز.

۱۹ غسل ادبلیری

(۱۲۶) غسل ایتدککزده تنگزی یخشی قورتکز وتیزلک اوزرنده
 کیومگزی کیوگز، ویا که یاطوب تنگزی قزدرکز، تنکز صالحون
 وقتکز، ویا که اوشوب طوردیغکز ویا که تیرله دککز وقتکز دن
 باشقه وقتلرده صالحقراق صو ایله غسل ایله گز.

(۱۲۷) صالحون صو ایله غسل ایتدککزده بر مینوتدن آرتق
 یوانمه گز، هم تنگزی قاتیغ او ما گز. بلکه یو مشاقلق ایله گنه یووگز،
 هم تنگزی سورتمای بلکه کیوم ایله بور کانوب، یاتکز، صوگره بر
 از مدت یورگز، یا که تن قزدرلق برر تورلی خدمت ایدکز
 وحر کتله نکز، بونلر اولمادیغنده تنکز تمام قورغانغه قدر بر نرسه
 یانبوب یاتوب طور گز.

۲۰ یورمک ادبلیری

(۱۲۸) یوردککزده بدنکزی طوغری وتوز یورتکز، ضرورت
 اولمادیغنده ارتق آشغوب ویا که آقرون یورمای، بلکه عادت
 اوزرنده گنه یورگز.

(۱۲۹) شهرلرده یوردککزده اورام اور تاسندن دگل بلکه بر
 چیتدن یورگز، قارشو کلوچیلر اولدیغنده اوگ طرفکزدن کیدکز،
 آردکزه یا که یاق یاقلرگزه قاراب یورمه گز، زیرا بوشیلر احمقلق
 علامتیدر. بلکه کوزکز آلدکزده اولسون.

- (۱۳۰) ضرورت اولمادیغنده طوقتاب طور مه کز، قارشو کلنلرگ یوزلرینه کوز طولدروب باقمه کز، آنلره قاغلمه کز، ناگاه طغزلق اولور ایسه اوگ طرفده طوقتاب اورون بوشادیغنی کوتکز.
- (۱۳۱) نه یرده اولسهده، ضعیف و عاجزلر اوچرادیغنده الکزدن کلدکی یاردمدن محروم ایلمه کز، خصوصا آور نرسه لر کوتاروب کلنلره یولنی ایرکن ایدکز.
- (۱۳۲) قچقر شو چیلر و دعوالاشو چیلره اوچرادقکزده، آره لرینه کر مه کز، بلکه بر طرفدن قاچوب کیتکز.
- (۱۳۳) طوغریلغنه قزغوب، قار و یچراق یوللره کر مه کز، یوللرگ طوغروسی طوغری دگل، بلکه یخشی و صاف هوالی اولانی طوغریدر، بونی ایسه هیچ وقتده اونومه کز.
- (۱۳۴) طغزلق وقتلرده، کیسه لرگز وساعتلرگز و باشقه شیلرگز یخشی صاقله کز.
- (۱۳۵) ضرورت اولمادیغنده شمسیه (زونتیک) لرگز کوتارمه کز، کوتاردککزده هم کوزگز قاپلامه کز.
- (۱۳۶) دوست و بلشیر اوچرادیغنده حرمت ایله سلام و یرکز، اگرده آنلر الک و یر مشلر ایسه حرمت ایله قایتارکز، بیوک ذاتلر اولدیغنده کچو کلک کوسترکز، اگرده رضا اولور لر ایسه اللرنی اوبکز (لکن شهرلرده، بازارلرده، و تورلی مذهبلر کوب یرلرده ال اوپمک مناسب دگلدر).
- (۱۳۷) اورامده یوردککزده آشامه کز، حاجت ایچون او طورمه کز، بوشیلر تر ییه سزلیک علامتیدر.
- (۱۳۸) بیوک ذاتلر، سزگ ایله سویله شوب یورر لر ایسه، آنلرگ صول طرفنده و برابر اوله رق یورکز.
- (۱۳۹) الوغ کشیلر ایله خانهلره، پارا خود و واغونلره کردککز و چقدیغکز وقتلرده، یول کوسترمک ایچون آنلرگ آللرندن یورکز.

(۱۴۰) بر کیمسه یه ضرر کتورمک، شریعت وادبه خلاف اشلازی
اشلمک ایچون بر آدم اولسون یورمه کز.

۲۱ تیمر یول وپار خود ادبلی

(۱۴۱) پار خود و تیمر یول ایله سفر ایتمک اولدیغ کزده سفر
وقت لرنی بیلو کز. ووقتی کلمازدن یاروم ساعت الک حاضر اول کز،
خلقلر ایله طغزلشمه کز، نرسه لر کزنی ترتیب ایله اورناشدر کز،
یولداش لر ایله ملایم اوطور کز و آنلر ایله ادب اوزرنده اول کز
هیچ کیمه یمان سوز سویلمه کز، هیچ کیمنی مسخره ایتمه کز و هیچ
کیمه التفات سزلیق ایتمه کز، سزگ ایله سویلمک هوسنده اولوچی کیمسه
ایله ادبلره رعایت ایتد ک کز حالد ه سویله ش کز، لکن دین و مذهب
نزاع لری چقار مق هوسنده اولانلره، عذر بیان اید کز. چونکه بو
کبی نزاع لردن هیچ وقت فائده چقماز.

(۱۴۲) پار خودده اوطور دیغ کزده، پار خودک اسمنی و فانغی
شرکنه یا که کیمه منسوب اولدیغنی، و تیمر یول آر به سنده اوطور دیغ کز
آر به ننگ نومروسنی بیلو کز. اشیا کز او نودلوب قالور، و یا که
برر سبب ایله اوز کز قالور اولسه کز تیبلگرام ویرمیه و اشیا کزی
تاپیمه قولای اولور.

(۱۴۳) صوگ منزلنی اوتد ک کزده، اشیا ل کزی جیوب باغله کز،
و نیچه کیمسک ایدکنی خاطر له کز. آر به و پار خود توقتاب یتمازدن
الک چقمه کز.

۲۲ اویقو ادبلی

(۱۴۴) اویودیغ کز وقت طبیعت نظامنه موافق اوله رق کیچه ده
ویو کز، بوز توبان یا که چالقان یاتمای بر یان کز اوزرنده
یان کز، چونکه اولگی ایکی تورلی یانمق قورقنچ دوشلر کورور که
سبب اولور.

(۱۴۵) اویقو وقتلرگزنی بر قدر عاده سالکز، طقوز و نهایت اون ساعتدن قالمای یاتوب، بیش ویا که آلتی ساعتدن قالمای قالمای اویقوگز کامل اولدیغندن صوگ یاتمه گز، و لازم اولان اویقوگزنی ده قالدومه گز، چونکه اویقو قالمق هضم ضعیفکنی و عقل خسته لکلرنی و اخیرنده جنونک پیدا ایدر.

(۱۴۶) اویقو وقتی قاتلره بیش، و اوتوز یاشندن یوقار و اولانلره آلتی ساعت تقدیر ایدلکی حالده، یاشلره سکز و یک یاشلره اون ساعت اولمق اوزره تقدیر ایدلنور.

(۱۴۷) اویودیغکز وقت اوستکزه بر شی یابوب، صالتونندن صاقلانسکز. و هوا یورمکده اولان یرلرده و یووش اورنلرده یاتمه گز، ترزه لرنی آچق قالدومه گز.

(۱۴۸) ضرورت اولمادیغنده بر بولمه ده بیک کوب اوله رق اویمه گز و اویودیغکز یرده ساچکلر و گلر بولندومه گز. قایغو ویا که بیک شاد وقتلرگزده اویومه گز.

(۱۴۹) اویودیغکز وقت تار کیوملرگزنی سالکز، قسقان یرلری بوشادوب، قان یورمکدن منع ایلماز روشده ایدگز.

(۱۵۰) اویودیغکز دن الک و صوگ، اویقو بولمه لرینک ترزه لرنی آچوب هوا سنی یا گارتکز.

۲۳ مجلس ادبلی

(۱۵۱) خلق حضورنده ادب ایله هم اوزگزه لائق اولان اورنلره اوطورگز، حرمتلی و بیوک ذاتلر اولندیغنده آنلرگ اورنلرینه حرمت ایدرک بر آز یراق اوطورگز، مگرده یانلرینه یتوب اوطوروغه محتاج اولنسه یا که اوزلری بیورر اولسه لر، اول وقتده یانلرینه اوطورگز.

(۱۵۲) اورندقلره اوطوردیغکزده یاطمه کز، بر طرفه آوشمه کز. آیاقلر کزدن بریسنی ایکنجسی اوستنه قویمه کز، یر گه تیمه کز، اوینامه کز، (۱۵۳) سویلاوچی اولدیغنده یخشی دکلا کز. کشی داوشندن اوستون داوش کوتارمه کز، ضرورتسز کولمه کز، مجلسه لائق دگل روشچه سویلمه کز، سویلاوچینک سوزنی اوزمه کز، مجلسده اولانلرک حرکتلر نده کمچیلک ایلمه کز.

(۱۵۴) خلق قاشنده اگ محبتسز کیمسه، مجلسده اوز اوزنی الوغ کور وچیدر. شونک ایچون اوز اوز کزی باشقه لردن الوغ حساب ایتمه کز، اوز درجه کزی بیلمکدن غافل طور مه کز.

۲۴ آشامق ادبلیری

(۱۵۵) آشارغه اوطوردیغکزده اگ الکر کزی یوو کز و یخشی سورتکز.

(۱۵۶) اوز کزدن الوغ کیمسه لر اولدیغنده آنلردن مقدم اوطورمه کز.

(۱۵۷) آش یاننده نرسه لر ایله اوینامه کز، بلکه ادب اوزرنده اولکز، تمام تویمازدن الوک توقتا کز.

(۱۵۸) دستمالنی تزلر کزه قویکز (بعضیلر کو کر گه قویمقنی درست کوره لر). آشدن بیک یراق، یا که بیک یاقین اولمه کز، کور شیلر کزه تارلق ایتمه کز، بر نرسه گه تایانمه کز، بلکه طوغری اوطور کز. و آشادیغکز وقت بر آز بو گلو کز.

(۱۵۹) باشلادیغکزده بسم الله او قوب، اوگ الکر ایله تناول ایدکز، تمام اولدیغنده الله تعالی گه حمد ایتو کز.

(۱۶۰) زور زور آلمه کز، آشقمه کز، یخشی چاینه کز، قول و کیوملر کزی بویامه کز، تاباقدن اوز کز ایچون نرسه صایلامه کز، باشقه لرک آشادقلرینه باقوب طور مه کز، قومسز اولمه کز، کوب

اشاره عادت ایتمه گز، آشدن میلکز فایتمادیغی حالده طوقته گز،
 بو شیلرک سلامتک ایچون فائده سی کوب ایدکنی اوز گزده بیلورسز.
 (۱۶۱) گل فکر گزی آشامق ایچون صرف ایتمه گز، بلکه
 قصد گز ترکک ایدر ایچون آشامق اولوب، آشامق ایچون ترکک
 ایتمک اولماسون.

(۱۶۲) سویله شوب آشالغان آش یکل سگدکی (هضم اولندیغی)
 ایچون، قچقر شو سوز اولچاشدرودن باشقه، یعنی ادب ایله گنه
 سویله شکر.

(۱۶۳) الکزی تاباقه باطرمه گز، هم آشقه بویامه گز.
 (۱۶۴) تمام بشمگان یمشیری آشامه گز، اسی و قتلرده مایلی
 آشامقدن صاقلانکز.

(۱۶۵) وقتلی اشاره عادتلنکز، وقتی کلوبده آشامغه آرزو گز
 اولماز ایسه کوچلنوب آشامه گز، آشادیغکز وقت کیوملرکز تار
 و قسان اولماسون، اوشنداق الوغ قایغولی وشاد وقتکزده بر آز
 اولسهده صبر ایدکز.

(۱۶۶) آغز گزه آلمش شیلری تمام چاینه گز، آشقه گز، آرتق
 اوز اقهده صوز ما گز، بلکه یکر می و اوتوز دقیقه آراسنده تمام
 ایله گز، آشادیغکزین ایکی ساعت اوتمای طوروب او یومه گز و بیک
 آغر اشلر اشلمه گز.

(۱۶۷) نه قدر الوغ یا گلشی اولسهده، آش حضورنده هیچ
 کیمی شلته لمه گز و هیچ کیمی غیبت ایتمه گز.

(۱۶۸) آشدن صوگ، قول و آغزلر گزی صابون ایله بیک
 یخشی یوو گز، دیش آرهلرنده نرسه قالدرمه گز، ممکن اولدیغنده
 اویقولامای بر آز یاطوب طور گز.

(۱۶۹) بعض حیوانلرک ایتلری، آدم اوغلینگ کواکلنی
 بوزدیغی، دشمنلی، اوچ آلمق آچو بیدا ایلک، یا که یورا کسزلک

کتورمک کبی اثر ایتدکلری ایچون ممکن قدر اولن طعاملری اختیار ایدگز.

(۱۷۰) ایت آشامغان قوملر، باشقه لره نسبت ایله سلامت و قوتلی هم شاد و همتلی اولدقلری ایچون و یاش وقتده هر نرسه گه عادت ایتمک ممکن اولوب، یاشده عادت ایدلمکان شیرلی استعمال ایدر گه نفس هیچ بر زمان مجبور اولمادیغی ایچون، ایت آشاماز گه یاشلککزده عادت ایدگز، جان ایاسینگ کوزندن یاشی آقدیغی حالده، چالوبده قاینار قزانغه صالحوب، ایتنی پشروب آشامای طور مقده آدم اوغلی ایچون الوغ گناه اولمازسه کرک.

۲۵ ایچمک ادبلی

(۱۷۱) آشادیغکز وقت ایچمک اولسه گز، آغز کزده اولانی یودوب بتورگان صوگ ایچکز، ایچدکن صوگ کیومکز یا که الکز ایله دگل، بلکه آغز کزنی دستمال ایله سورتکز.

(۱۷۲) سلامتک ایچون (کوب اولماز شرطیله) صاف صو مرتبه سننده هیچ شی اولمادیغی ایچون صاف صو ایچمیه عادت ایدگز. لکن کول و ایسلنگان، یا که بوزلی وقارلی صولر ایچمکن صافلانکز، آشادقن ایکی ساعت اوتمای طوروب، هم او یقودن قالدیغکز ساعت ایله وتیرله دککز صوگنده، صالحون صو استعمال ایتمه گز.

(۱۷۳) سوت، قهوه، چای، لیمون صولری، ایچار گه موافق شیردر.

(۱۷۴) اگرده یخشی اولور ایشه، سوت الوغ و کچوکلر ایچون هضمی یکل اولان ایچمکلر.

(۱۷۵) قهوه، اگرده سوت ایله ایچلسه، مده گه فائده وهضم گه قوت ویرر، لکن اسسی مملکتلره مناسب بر ایچمکلر.

(۱۷۶) چای، کوب اولماز شرطیله، صالحون مملکتلرده فائده لی

ایچملکدر معده گه قوت ویرر . حسرت ایله بدنلری ضعیفلنمش
کیمسه لره یاردم ویرر .

۱۷۷) لیمون صولری اسسی کونلرده فائده لی ایچملکدر .

۱۷۸) ایشتمک ، ایسنمک ، کورمک ، قوتلرینی ضعیفلندر دکی
وصولشنی تارایتدیغی ، اشتھانی هم بتوردگی ایچون ااصلا تما کو ایچمه گز .
۱۷۹) ماللری خراب ایتدکی ، اولوم گه سبب اوله چق خسته لکلری
کتوردکی ایچون ، ایسرتکچلرگ هر تور لیسندن بیک صاقلانگز ،
و بونلری استعمال ایدن کیمسه لر ایله حتی دوست و بیلش اولمه گز .

۲۶ ضیافت ادبلی

۱۸۰) قوناق چاقراسی اولدیغنگزده ، عرف و عادت اوزره بر قدر
وقتله ایرته رک خبر ایدگز .

۱۸۱) قوناقلری آچق یوز و حرمت اوزرنده قارشو آلگز ،
وهر کیمی یرلو یرینه او طور تکز .

۱۸۲) نه قدر لذتلی اولسه ده ، آشلرگزی مدح ایتمه گز ، قوناقلری
آشار ایچون قستامه گز ، (بر یا ایکی مرتبه ادب ایله گنه ایتولنور ایسه
بلکه ضرر اولماز) قوناق ایدو چینگ وظیفه سی ایسه قوناقلر
حضورینه آش کتورمک اولوب ، آشامق و آشامق قوناقلر اختیارنده در .
۱۸۳) قوناقلرگ هر بری ایله آز اولسه ده یانلرنده بر مقدار
اوپوروب سویله شکز ، کتدکلری وقت شادلق کوستروب ، ایسانلشوب
و رحمت ایتوب قالگز .

۱۸۴) قوناققه چاقلر دیغنگز وقت ، بیلگولنگان وقتندن بر آز
دقیقه لر . مقدم وارگز ، یورت ایاسی ایله شادلق اوزرنده قارشو اولگز .

۱۸۵) ممکن اولدیغنده اوزگزه مناسب کیمسه لر یانلرینه او طور گز
مجلس هم آشامق ادبلی نی کامل ایله گز ، هر نه قدر سوماد کتکز طعام
کلور ایسه ده سوماد کتزی بیلدرمه گز ، آشلرگ گوزل اولما دیغنگدن

بحث ایتمه گز، اشتها گز اولانلر نی آشا گز، اولمادقلر نی ادب اوزرنده قایتار گز، بولوب آلما گز.

۱۸۶) آش تمام اولوب، اللر یوولدیغنده رحمت او قوب ایسانلشوب قایتوب کیتگز.

۱۸۷) مجلسه حاضر اولمقدن برر مانع اولدیغنده، واره آلمادیغ گزی بیلدروب، خبر بیار گز.

۱۸۸) بر کیمسه یه وار دیغ گزده ایکنچی برینگ مجلسندن و آشرینگ لذتلی اولمادیغندن ویا که باشقه عیبلرندن سوز سویلمه گز.

۱۸۹) چاقرلما دق گز کیمسه لرک مجلسلرینه وارمه گز.

۱۹۰) آش وطوی مجلسلرنده باشقه لر ایله کونلشوب، حال گزندن آرتق مال اسراف ایتمه گز.

۱۹۱) وقت آلتون اولدیغی ایچون، بر ساعتدن زیاده وقت اسراف ایدلمک لازم اوله چق مجلسلره وارمه گز و باشقه لرک عمرلر نی اسراف ایده چک مجلسلری هم ترتیب ایتمه گز.

۲۷ زیارت (۱)

۱۹۲) قارنداش و یاقین دوستلر گز کلدکنده آچق یوز ایله قارشو آلوب کورش گز، لائق اولان اوزرلرینه او طور توب حاللر نی صور گز، کتدکلرنده ایسانلشوب قال گز، اگرده کلو چیلر الوغ کیمسه اولور ایسه حرمت اوزرنده رحمت ایتوب قال گز.

۱۹۳) زیارت ایچون کلمش کیمسه لره، او یقوده یا که اوده یوق، دیه خبر و یردرمای، نیچوک اولسه ده اوز گز قارشو آلورغه طرش گز.

(۱) بونده ذکر اولنان زیارتدن باشقه دخی بر رسمی زیارت وار درکه ماء مور و بیوک توره لر و مرتبه اهللری آردسنده اولور. بونگ ایسه اوزینه مخصوص ادب لری اولوب، ار بابی قاشنده معلومدر.

(۱۹۴) زیارت ایدن کیمسه لره زیارتلرنی قایتار گز.
 (۱۹۵) یازو یا که مطالعه ایله مشغول اولدیغکز وقت،
 زیارت ایدن کیمسه لره، «سز لره آغر کلماز ایسه شغلی تمام ایدر
 ایدم» دیه رخصت صورت، شغلکزی بتور گز، وصوکره آنلر
 ایله مشغول اولکز.

(۱۹۶) یوز، قولسکز توزانلی، وکیوملرکز کرلی اولدیغی
 حالد، یا که یغمور واش وقتلرینه مخصوص اولان کیوملرکز
 ایله هیچ کیمی زیارت ایتمه گز، زیارت ایچون کلنلره قارشو اولمه گز.
 (۱۹۷) زیارته کندککز وقت، خانه صاحبنه ایکی اوچ مرتبه
 یه قدر اوزگزنک و ارلقکزی بیلدر گز، همیشه ده بر خبر اولماز
 ایسه قایتوب کیدگز.

(۱۹۸) شهرلرده اولان کیمسه لری زیارت ایتدککز وقت،
 ایشکلرنده، خبر ایتیمه مخصوص قویلمش شیلری ایله، آرلرنده
 بر آز طوروب، اوچ مرتبه خبر ایدگز. اما ترزه طوغروسینه
 کلوب، یا که نه یرده، اولسه ده، بر یرده طوقتاب تیک طورمه گز.

(۱۹۹) واردیغکز کیمسه ننگ اوده یوق ایدکی خبر ویرلدکه
 کلدککزی بیلدر مک ایچون، زیارت کاغدکزی و یوروب قالددر گز.
 (۲۰۰) واردیغکز یرده هر نه قدر ایشک آچق ایسه ده، خبر
 ایتمای طوروب کرمه گز.

(۲۰۱) قبول ایدلدککز کیمسه یه آچق یوز ایله لائق روشده
 سلام ویر گز، اگرده بر کیمسه ایله سویلشمکده یا که شغلده اولسه،
 اشی تمام اولدیغنی کوتوب، بر طرفده، اوطور گز، صوکره قسقه لق
 اوزرنده یومشکزی بیان ایدگز.

(۲۰۲) زیارت ایدلمش کیمسه، او قومده یا که یاز مقده ایسه،
 نه او قودیغنی ونه یازدیغنی صورت کر.

(۲۰۳) زیارتدن مقصود، بر کیمسه ننگ او ایچنده اولان

حاللرنی بیلک اولمای، بلکه مجرد بر دوستلق کوستر مکدر . شونگ ایچون وار دیغکز کیمسه ننگ اشیالرنی تفتیش ایلمه کز ، کتابلرنی یازولرنی آقتارمه کز ، الحاصل اوز اسمکزه اولمیان مکتوبلری الکنزه آلمه کز (آراده کامل دوستلق اولان کیمسه لر ، بلکه بو حکمدن مستثنی اوله بیلورلر).

(۲۰۴) زیارت، گوزل بر عادت ایسه ده، عرف و عادت طشندنه کوب ایلمه کز ، شهرلرده اولان کیمسه لرگ ، ایرته ساعت سگز دن الگ و کیچ ساعت طقوزدن صوگ، هم خصوصی اش و چای وقتلرنده زیارتلریئه کتمه کز .

(۲۰۵) او قومق و او قومق ایله مشغول اولان شاگردلر و معلملر ، اوشنداق کانتوره و محکمه لرده مشغول اولان یاز و چی و خدمت ایدو چیلرگ هم سودا ایدو چیلرگ ، شغل وقتلرنده زیارت ایتمه کز ، و شغل وقتلرندن باشقه ده هم یانلرنده اوزاق او طر مه کز .

(۲۰۶) وعده قوید یغکز کیمسه یه وقتنده و ساعتنده وار کز . کوتدر مه کز . ناگاه برر مانع ظاهر اولور ایسه واقعه دن خبر بیلدر کز .

(۲۰۷) سفرده اولان دوستلر کزه مکتوب ایله حاللرنی بیلگرتکز ، کندیکزه یازار لر ایسه جو ابنی ویر کز . مکتوبلره جواب ویر مکان دوستلری لطیف صورتده شلته ایتمک ممکندر .

۲۸ خسته لره زیارت

(۲۰۸) قارنداشلر کز و دوستلر کزگ خسته لند کترندن خبر آلد یغکز ایله حاللرنی صورمه وار کز . ناگاه خسته لک آغر اولدیغندن، و یا که یاننه کرمک طیبیلر طرفندن منع ایدلد کندن، کورمک مناسب اولماز ایسه، یا که راحتسزلندرمک لازم کلور اولسه، اول وقت حالنی، خانه ده اولاندردن صور مقله قناعت ایدکز .

(۲۰۹) عیاده و اردیغزده، خسته یاننده اوزون مدت او طرمه گز، کوکلنه آغر کله چک و یا که قایغولی سوزلری سویلمه گز.

(۲۱۰) خسته لکنه سبب اوله چق شیلردن صاقلانمادیغی ایچون شلته ایلمه گز، بلکه ممکن قدر شکایتلرنی دکلا گز، کوکلنی راحتلندر گز، باطراندر گز، صبره دعوت اید گز، قور قوتمه گز، آز کونلردن شفا تابا چغنی امیدلندر گز، وسلامتلیکی ایچون دعاء ایله گز.

۲۹ تعزیه ادبلی

(۲۱۱) قایغو کلن کیمسه یه تعزیه، یعنی قایغوسنی یکلندر رگه طرشکز: بویله قایغولره صبر ایتیمه ترغیب اید گز، صبر ایدنلره وعده ایدلن ثوابلری خاطرینه کتور گز، «انالله...» آیت کریمه سنی او قو گز.

(۲۱۲) یاقنلر گز دن بری وفات اولدیغنده. اهلنه تعزیه اید گز، حسرتلرنی اورتا قلاشکز. جنازه سینه وار گز، اشلرنی بر گه کور گز.

(۲۱۳) تعزیه وقتنده قایغولی اولوب کورلکز و قایغونی بیلدرلک کیوملر گزی کیو گز، کولمه گز، اوینامه گز، قایغو دن باشقه سوز سویلمه گز، قایغو علامتی دگل اشلرنی اصلا اشلمه گز.

۳۰ کیوم ادبلی

(۲۱۴) کیوم کیمک طوغرسنده کامل اعتبار اوزرنده اولکز. کیوم کینمکدن مقصود، صالحون و قزولقدن صاقلانمق هم خلقله کور کام کورلمکدر. شونک ایچون او شبو کا موافق اولوب، کیوم ایچون آرتق بایلق ایله عمر اسراف ایتمه گز.

(۲۱۵) کیوملر گزی صاقلاب و پاک روشده کیو گز، تیرایی کلماسون ایچون کولمک و اشطانلر گزی آلماشدروب طور گز. خلقه کور کام هیئت اوزرنده کورلکز، چونکه اوست باشکز تربیه سز اولور ایسه، خلقلر، یالقاولقکز و یچراقلقکز ایله حکم ایدر لر، او شنداق عادتده بیار له طورغان توکلرنی تنده یورتمه گز

لکن ساچلر گز و میو قلر گزی زیتلب عمر او زدرمه گز بو شیلر عقلی اولمق علامتیدر .

(۲۱۶) کیوملری بو قدر بهالی اولسه ده ، قارامقده تکلفسز ، اما اوزاق توزو چان اولان شیلردن صایلا گز . توسی گوزل چداوی آز اولان کیوملری صایلامق ، دنیا علمنی بیلیمک علامتیدر .
(۲۱۷) حالگزه لائق دگل ، درجه گزه موافق یا که وقتینه مناسب دگل ، کیوملری کیمه گز .

(۲۱۸) موده سویلمه گز ، موده ایشتمه گز ، موده ایله عمل ایتمه گز ، موده ایله بیلش اولمه گز . موده ایسرتکچ ویا که او طش اوینندن بر نوع اولوب ، آکامبتلا اولان کیمه ، کندیسسی هلاک اولمای طوروب ، آندن آیرله آلاماز .

(۲۱۹) کیوملک آلدیغکزه ، نرسه لرگ حقلری ایله عمرلرینی برابر کتوروب حساب ایدگز ، وقانغیسی ارزان اوله جق ایسه شونی اختیار ایدگز ،

(۲۲۰) هر نه قدر مباح زیتلرده ضرر یوق ایسه ده کیوملر گزه خوشبوی توگوب یورمه گز ، بلکه تنگزی کیومگزی پاک یورتورگه عادتلسنکر .

(۲۲۱) کیوم کیمک طوغروسنده اوز گزه ایش دگل خلقلره ، صایصقان کبی ایارمه گز .

(۲۲۲) کیوملر گز ایله مد حلنمه گز . کیوملری کمال حساب ایتمه گز . باشقه لرگ کیوملرینه مسخره کوزی ایله قارامه گز ، خلق حضورنده کیوملر گزه قاراب طورمه گز ، کوکلی کیمک ایله طولی کیمه ننگ طشی یفاک اولمه سنده بر معناده یوق ایدکنی ، هیچ وقت اونومه گز .

(۲۲۳) بیک قسقان و بیک ایرکن کیوملری کیمای ، بلکه باشنی قزودن آیاقلرینی صالحقوندن صاقلارر و شده اولان کیوملری اختیار ایدگز .

۳۱ سویله شمک ادبلی

(۲۲۴) سویله شدک گز وقتده آرتق قچقرمه گز ، آرتق آقرونده

سویلمه گز. دیشلر گزنی قسه گز بلکه گوزل وقسه هم آچق سویلمه گز.

(۲۲۵) دیلکر ایله ایرنلر گزی یالامه گز، دیشلری گز ایله طرناقلر گزی اوزمه گز، بویله ایتمک ادبسنلکدر.

(۲۲۶) دیل آدم بالاسینگ کو کلنده اولان آچو، مرحمت، یومشاقلق، قاتیلوق کبی شیلرنی آچوب ویروچی؛ علم وادب هم معرفت کبی شیلرنی کوستروچی اولان اعضاسیدر. شونگ ایچون دیلکزی راستلقدن باشمه نرسه ایچون قوزغاته گز، تربیه سز سوزلر سویلمه گز. انسانگ سلامتکی دیلنی صافلامقده ایدکنی اونومه گز.

(۲۲۷) آرتدروب سویلمه گز، اما اصلا یالان سویلمه گز، غیبت ایتمه گز، سوز یورتمه گز، بیلمدککز شیلری سویلرگه کرشمه گز، بر کیمسه سوز باشلادیغنده تمام ایتمازندن الک — گرچه آخری سزه معلوم اولسه ده — قویوب کتمه گز. بو ایسه آدمچیلکدن محروم اولوق علامتیدر.

(۲۲۸) بو کیمسه ننگ یا کلش سویلدکنی بیلدککزده «یا کلش سویلیورسن، یا که بیلیمورسن» دیمه گز. یلکه طوغریلقنی خاطرینه کوچ کلماز صورتده یومشاقلق اوزرنده کوسترگز.

(۲۲۹) یا کلش سویله دککز معلوم اولدیغنده «خطا ایتدم» دیمکدن عارلنمه گز. سوزگزرگ خطا ایدکی باشقلر طرفندن کوسترلدکنده، خطا دگل ایدکنی یخشی بیلور اولسه گز، قاتبیغ صورتده قارشو طورمای وقچقرشمای، ادب اوزرنده جواب ویرگز. سوزگزرگ توغری ایدکنی، داوش قوتی و آچو ایله دگل، بلکه یومشاقلق ودلیل قوتی ایله اثبات ایدگز.

(۲۳۰) عام مجلسلرده آدم تننده اولان عیبیلر حقنده سویلشمه گز، بر کیمسه حقنده اولان سوزی، باشقلردن کوچروب اولسه ده، حکایت ایتمه گز.

(۲۳۱) باشقه‌لره فرصت ویرمای بتون وقتی سز گنه سویلهب کچومه‌گز، کو کلگیزی دیل آردندن دگل، بلکه دیلگیزی کوکل آردندن یورتکیز، آدمچیلک سوزده دگل، بلکه عملده ایدکنندن غافل اولمه‌گز.

(۲۳۲) بیوک کیمسه‌لره خطاب ایدرگه طوغری کلدکده «حضرتکیز جنابکیز، ذات عالیکیز، سز» کبی حرمت سوزلری استعمال ایدکیز.

(۲۳۳) اوزگیزی و بالالرگیزی غنه سویلب عمر اوزدرمه‌گز، ایار چینلرگیزی مدح ایتمه‌گز، آتا بابا، نسل و قبیله هم استادلرکیز ایله مدحلنمه‌گز، انسان اوغلی کندیسی کمالندن محروم اولدیغی صوکنده، هیچ طرفدن کمالت کلمیه چکنه محکم اعتقاد ایدکیز.

(۲۳۴) برشیء صور دقلرنده هر نه قدر خوش وقتکیز اولمازسه‌ده ادبلی جواب ویرکیز، صورلمش شیء الگیزده یا کوکلگیزده اولماز ایسه عندر کوسترکیز. سوزگیزی قایتارمقنی اوتنوچی اولدیغنده تکرار سویله‌گز، اوزکیز، تکرار سویلنمه محتاج اولدیغیزده «ینه‌دن سویله! دیمای. بلکه: «مرحمت ایدوب، دحی سویلر ایسه‌گز، بلکه آکلار ایدم» روشنده یومشاق سوزلر استعمال ایدکیز.

(۲۳۵) باشقه‌لرگ سوزلرینه، یخشی آکلمازندن مقدم: «درست شویله!» یا که «یوق اویله دگل!» دیمک کبی سوزلر ایله جواب ویررگه آشقمه‌گز.

(۲۳۶) فکرگیزی اظهار ایتمک اولدیغیز بحثلری، اگ مقدم گوزل آکللاکیز، صوکره ادب اوزرنده کرشکیز، اوز فکرکیزه اوزکیز حیران قالمه‌گز، سوز سویله دککیزده آند ایتمه‌گز. اوز فکرینه حیران اولوق، نادانلر عادتی، آند ایتمک و «بو سوزنی درست سویلیورم» دیمک یا لانچیلیق علامتیدر.

(۲۳۷) بر کیمسه‌یه قارشو سویلرگه مچبور اولدیغیزده: «یوق الای دگل، بلکه بویله!» دیمک کبی، عوام سوزنی استعمال

» سز سویله دککز چده اوله بیلور، لکن بن، بویله دگلمی دیه ظن اید بیورم، یا که « بنم فکرمه بویله کلور » مثالنده کوکلی سوزلر استعمال ایدکز، تمام بیلما دککز نرسه لر حقنده، باشقه لر ایله قچقر شمه کز. (۲۳۸) ضرورت اولما دیغنده، حسرتلی خبرلر سویلمه کز، ادبسن سوزلری حکایت یوللو اولسون آغز گزه آلمه کز و ذمه گزه امانت ایدلمش سوزلری فاش ایتمه کز (سر صاقلامق عقللی کیمسه لره مخصوص اولان کمال تدر).

(۲۳۹) هیچ آدمه لعنت ایتمه کز، قهر دعاء ایلمه کز، و هیچ کیمی سوکمه کز، و هیچ کیمه طعن، بهتان ایلمه کز، حاجت اوتاد ککز وقت سویلشمه کز، مؤمن و باشقه کیمسه لری قور قتمه کز، او چونچی کیمسه وار ایکنان، ایککز، یاشرون سوز سویلمه کز، اوصال اش آردندن یورو چیلره یول او گرتمه کز، جناب اللهک بر دیل وایکی قولاق ویر مکده، ایشتمش شیلرک یالکز یارومنی غنه سویلر گه تیوش ایدکینه اشارت وار ایدکندن غافل اولمه کز.

۳۲ ریاضت ادبلی

(۲۴۰) ریاضت، قاعده سیله اولدیغنده، فکری او یاندر، قان یورمه سینه یاردم ویرر، هضمی یخشیلاندر، سکرلری قوتلندر، اشتها وتن حرارتی آرتدر، ذهن آچار، مطالعه هم فهم گه رغبت ایتدر، اوشبونک ایچون اوللرده اولدیغکزه یورت وقرلرده اولان خدمتلی ایتوکز، آتله بنوب یورکز، صوغه دوشوب یوزکز، قوش داوشلرنی دکلاکز، قول آیاق، سکر و باشقه تامرلرکزی حرکتسز طوته کز، شهرلرده اولدیغکزه بعض و قتلرده اولسه باغچه لره وارکز، تاغ اوستلرینه چتکز. صوبویلرنده یاشل اولن اوستلرنده، اورمان و نهرمه بویلرنده یورکز، گوزل هوالر ایسنه کز، کوک حکاینده اولان زنگار توبه و بلوطلردن عبرت آلکز.

(۲۴۱) جای کونلرنده ایرته طور گز ، ممکن اولدیغنده تاگ وقویاش چقدیغی وقتلرده، اولرک طشنده اولگز ، دنیاده یارادلغان لطیف شیردن ، موکلی داوشلردن عبرتلسگز ، الوغ و بیوک اولان جانلر دنیاسندن اوشبو طغز همده بیک طغز و بیک مشقتلی اولان دنیاغه بر ایکی کونلک مسافر اوله رق کلدکیزی اونومه گز .

(۲۴۲) ریاضت صوکنده صو ایچمه گز ، وبر ایکی ساعت وقت اوتمای طوروب ، آشامه گز و آشادیغکز صوگ هضم ایدلمای طوروب ریاضت ایلمه گز ، ریاضت ایچون گوزل هوالی یرلری صایله گز .

۳۳ دین ادبلیری

(۲۴۳) هر نرسه نی بار ایلمش و بزلیری گوزل صورتده یارادوب عقل نعمتی احسان ایلمش اولان مرحمتلی الله تعالی حضر تینه اخلاص اوزرنده قللق ایدگز ، آتا آنا واستاذلر گزدن آرتق محبت اوزرنده بیورقلرنی یرینه کتورمیه طرشگز .

(۲۴۴) قللق دیمکدن کون اوزون نماز او قومق و ذکر ایتمک ، یا که جمیع اشلرنی بر طرفه قویوب مسجد و تکیه لرده یاتمق ، و یا که زیارتله یورمک ، دیه آگلامای ، بلکه جناب اللهک بیوردیغی یول اوزرنده اوستده اولان بورچلری ادا ایتمک ، خلق ایله گوزل معامله ده بولنمق ، رحمتلی و شفقتلی اولمق هم گناهلردن صاقلانمق دیه آگلا گز ، وشویله عمل ایدگز .

(۲۴۵) جناب رسول الله کتوردگی مبارک اسلام شریعتنه ، کندی راییگز ایله بر حرف ارتدرما گز و بر حرف کیتمه گز ؛ بر حرف آرتدران و بر حرف کیتمکده اولان ذاتلره اصلا ایارمه گز . سعادت ایسه خالص شریعتده در ، بونی هر وقت خاطر گزده طوتگز .

(۲۴۶) کیوملر گزی ، تئلر گزی ، کر و یچراقلردن پاکله دککز

کبی، کوکلگری هم نفاق، آداق کینه، حسد، آچو، ظلم کبی
بوزوق خلقلردن پاك ایدگز.

(۲۴۷) جناب اللهه شکر ایتمک والله تعالی ننگ اخلاصلی بنده لریله
بریره جیولوب الفت واتحاد پیدا ایتمک نیتله نماز لری ممکن قدر
جماعتله اداء ایدگز.

(۲۴۸) روزه طوتدیغکزده، نفسنی تربیه ایتمک صبره عادتلندرمک،
فقیر و مسکینلر حالنی تجربه ایتمه کی نیت ایدگز.

(۲۴۹) مالکزدن زکات ویردککزده، جوهر دلغه عادت ایتمک،
سارانلق کبی بوزوق خلقلدن نفسنی صاف ایلیمک، فقیر لری شادلندرمق،
کبی ایزگی نیت ایدگز.

(۲۵۰) اسلام قارندش لریله طانشلق ایله، مشقتله عادتلمک،
سیاحت ایدرک عبرتلمک نیتی ایله فرض اولان حج سفرینه کیدگز،

(۲۵۱) پیغمبر لری، (الله تعالی ننگ صلوات هم سلامی آنلره اولسون)
سلف لری حق یوله دعوت ایدر ایچون الله تعالی حضرتندن بیارلمش،
وجمله سیده جناب اللهک حق ایلچیلری و گناهدن پاك بنده لری
اولدیغندن جمله سننی چن کوکل ایله سوگز.

(۲۵۲) مبارک دینمز، بودنیادن آخرته وار هچ طوغری یولمز،
حسرت و قتلرنده آستینه کروب صغناچق یرمز، مشقتلرده راحت
کوره چک یاردیمچیمز، جمله قورقوغلرده امید ایده چک اورنمز اولدیغندن؛
هر وقت آنگ اوزرینه محکم یابشکز.

(۲۵۳) ثواب و عذابلر، فائده و ضرر لری، جمله عمللر مزه اوله چق
جزالری، اولگی و صوغیلرگ عمللرندن بزه هر وقت خبر و یروب
طور مقده اولان حق مرشدمز، قرآن شریفک، حق و مبارک کتاب
ایدکینه محکم اعتقاد ایدگز.

(۲۵۴) دنیانگ اگ اغر ساعتی اولان اولم ایسرکلیگی حالنده،
الملری یکل ایتمکده اولان شریف اسلام دینمز، آزاو دیشلرگز

ایله یاشوب، هر برسوز واشکزده جناب اللهه تقوالق اوزرنده اولسکز،
 (۲۵۵) آخرت الوشلرندن محروم قالق استه مز ایسه کز،
 اینگو بنده لر یولبله یور کز، شبهه لی وتهمتی کسه لر یار اولمه کز،
 بو شیء نفسکزه آغر اولماسون دیور اولسه کز آلدکزه اولم
 دینلمش نرسه ننگ کوتوب طور دیغنی اونومه کز.

(۲۵۶) خلقلردن گیزلی طوته چق شیلری، جناب اللهدن صورمه کز؛
 و جناب اللهک رضا اولمه چق شیلرنی خلق ایله معامله ائتمه کز.

۲۵۷ مسجد و عبادتخانه لره کردک کزده ادب اوزرنده کروب،
 الله تعالی حضرتینه توبه و توفیق ایله دعاء اید کز. و مسجد حرمتی
 یاره چک شیلردن صاقلانکز.

(۲۵۸) اشلر کزگ خیر اولمه سنی جناب اللهدن صورکز،
 کوکلکز یوقاردیغنی و مبارک وقتلرده دین و دنیا کرکلری
 خصوصاً اوز کزو بالا کزو جمله ذریاتکز، قارنداشلر کز، و استاذلر کز
 و سزلردن دعاء صورمش کیمسه لر کز ایچون ایمان ایله دنیادن کیچمک
 حقنده دعاء ایله کز.

(۲۵۹) جمله حاجتلر کزی جناب اللهک کندیسندن طوغری
 صورکز، دعاء ایلمک ایچون بیلما دککز دیلرده اولان دعاء قلری او قومای،
 اخلاص کوکلکز ایله بیلد ککز دیل ایله صورکز، و جناب الله ایله ایکی
 آریه اولک و ترکلردن هیچ کیمی واسطه قویمه کز، و نذر آئمه کز،
 فلان شیخ حرمتینه دیه صورمقدن زنه ار صاقلانکز، احتمال که خلقلر گ
 «ولی» «تقدیرلرده تصرف ایدوچی» دیه گمان ایلمش ذاتلری
 جناب الله حضورنده - رحمتدن سورلمش بر کیمسه اوله بیلور.

(۲۶۰) رسول اکرم طرفندن خبر ویرلما دکی حالده، هیچ
 کیمک سعادت و شقاوتی ایله شهادت ویرمه کز.

(۲۶۱) کندی اعتقاد کزی و اعمال کزی رسول اکرم یولینه
 موافق ایدر که طرشکزده، باشقه لر ایله مشغول اولمه کز، هیچ کیمی

«بد مذهب» «فرقهءضاله» و «کافر» ديه سويلمه گز، ديلگزی بويله شيلره عادتندرمه گز.

(۲۶۲) جناب اللهک بيورمش فرضلرنی قويمه گز، منع ايدلمش اولان شيلری ياننده يورمه گز. عالملری حرمتلی طوتگز، هر وقت کوکلگزی توزوك يورتگز، کوکل توزوك اولسه بتون بدن هم توزوك اولور.

(۲۶۳) قران شريف او قولديغنده، هر نه قدر معناسنی كامل ييلماز ايسه گزده، جناب اللهک سوزلری ديه، حرمت والو غلامق اوزرنده دگلا گز، چيتلره فارانمه گز، ال كيوملرگز ايله اوينامه گز. (۲۶۴) قارتلغگزدن مقدم اولان ياشلك كونگزی، خسته لکدن الك سلامتلكگزی، فقير لکدن الك بايلغگزی، شغلدن مقدم ايركنلك ساعتلرنی، وفات اولمازدن مقدم تركلك كونلرگزی، غنيمت ييلو گز.

ذیل

بو رسالده يازلان نصيحتلرگ بعضيلری الوغ کيمسه لره تيوشلی اولسه ده، سوز مناسبتی کلدکندن آرده يازلدى. قز بالالرگ اوزلرينه خاص اولان نصيحتلر، ايکنجی جزده يازلور.

شعر

فخذ بعلمی ولا ترکن الی عملی * ینفعک وعظی ولا تضرک اوزاری
ان الرجال کاشجار له ثمر * فاجن الثمار واخل العود للنار
رضاء الدين بن فخرالدين .

